

פנינים מתורת רבינו הגאון
רבי רב הבה
קרק שליט"א
עידה"ק טבריה ה'ר

פני
הפרשה

במדבר בערכה מול סוף בין פארן ובין תפל ולכן וחצרת ודי זהב

שערה, כי אחר שהתחיל להתפתות קצת, הוא נופל ברשת העבירה אשר פרש לפניו היצר.

נמצא מזה, כי עיקר התביעה על האדם הוא על הצעד הראשון שעשה בדרך לעבירה, כי הצעד הראשון הוא אשר גרם את כל העבירה, וזהו גם מה שקרא הכתוב כאן את התביעה על חטא העגל בשם "די זהב", מפני שיעקר הקלקול היה בכך שהתפרקו את נומי הזהב לצורך העגל.

את סיחון מלך האמרי אשר יושב בחשבון ואת עוג מלך הבשן אשר יושב בעשתרת באדרעי

ברש"י כתב וז"ל אמר משה אם אני מוכיחם קודם שיכנסו לקצת הארץ יאמרו מה לזה עלינו מה היטיב לנו אינו בא אלא לקנתר ולמצוא עילה שאין בו כח להכניסנו לארץ לפיכך המתין עד שהפיל סיחון ועוג לפניו והורישם את ארצם ואח"כ הוכיחם, ע"כ.

וידועים דברי הגמ' (ב"ב ע"ח) על הפסוק "כי אש יצאה מסיחון זה המחשבים חשבונם של עולם" הפסד מצווה כנגד שכרה וכו', ובספרים (פרי צדיק דברים, שם, ועוד) נתבאר דסיחון הוא משול ליציה"ר שיושב במוח, ועוג משול ליציה"ר היושב בעשתרת באדרעי, היינו על מפתחי הלב, ורק אחרי שמשה רבינו נצחם, והכניעם לגמרי, ופתח להם את המוח והלב, אז יכול היה להוכיחם, כיון דאז יש מקום לקבל את התוכחה, וזה מה שמכשרם לכניסתם לא"י.

ויש לבאר עניינה של תוכחה זו, שהוכיחם משרע"ה, דווקא אחר שכבש את סיחון ועוג, עפ"י מה שכתב רש"י בפרשת 'ואתחנן', (דברים ג' כ"ג) בשם הספרים 'ענה"פ' 'בעת ההיא', לאחר שכבשתי ארץ 'סיחון ועוג' דמיית שמא הותר הנדר, ע"כ.

והיינו שאם משרע"ה היה חפץ, היה יכול לומר, שכיוון שכבש את ארץ סיחון ועוג, הרי זה מקרי ככנס מקצתו לארץ, ונדר שבטל מקצתו בטל כולו, ויוכל עיי"ז להיכנס

שפה
לנאמנים

פניני משא ומתן עם רבינו

חיוב מזיק בגורם לקנס משוטר תנועה

בשבוע שעבר, זכתה עירנו לביקורו הרם, של הרה"צ רבי אהרן מענדיל טווערסקי שליט"א, בנו בכורו של כ"ק מרן האדמו"ר מסיקוריא שליט"א, לרגל חנוכת 'בית ההוראה' המיוחד לימי בין הזמנים, שע"י מוסדות קאליסק פעה"ק, בו יורו דבר ה' זו הלכה, חשובי המוצי"ם דפה, ובעת ביקורו, כנהוג אשר "מלך פורץ גדר" נהג מכוניתו נסע לאחור בכביש הראשי רחוב הבנים שהוא חד סטרי, בכדי להגיע לבית ההוראה, דא עקא שטנדר מלא בבחורים שליוו את המסע לגליל, נסע בעקבות נהג הרכב, וממסימונים שסימנו לו הסובבים, הבין נהג הטנדר שהכביש הוא 'דו סטרי' ולא 'חד סטרי', ואיתרע מזליה, ונקלע נהג הטנדר, ליד שוטר תנועה הידוע בקשיחותו ללא רחמים, וכמובן שאותו שוטר נתן לו דו"ח 'שמן', מלווה בכמה נקודות לקינוח.

ושאלנו לרבינו האם אותו אחד שהחווה לנהג הטנדר בידו, חייב משום גרמא, שהרי ממנו הנהג הבין שיכול ליסוע בכיוון זה, ואמר רבינו שנידון דנן קצת קשה הספק דהלא, משטרת תנועה תלוי בשוטר היושב בתוכה, ובמצב רוחו כעת, ואין זה ממש כמזיק הקבוע, אמנם כעין זה יש לדון ולהסתפק, באחד שקורא לרעהו, ואומר לו אם תבוא אלי כעת תקבל ממני אלף דולר וכדו', שהלא כל אדם יבוא לזה, ובדרך

המשך בעמוד הבא

ולכאורה צריך ביאור, וכי 'חטא העגל', הוא משום שהיה להם רוב זהב, והלא התאוו תאוה לעשות להם אלוהים אחרים, מאחר ולא ידעו מה עלה בגורלו של משרע"ה, ואמאי קוראו די זהב, כביכול על 'החומר' ממנו נעשה העגל, ולא מדגיש את עצם החטא של ע"ז.

ויש להקדים ולומר עפ"י דברי חז"ל (סוכה נ"ב, ע"א) 'לעתידי לבא מביאו הקדוש ברוך הוא ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר גבוה, ורשעים נדמה להם כחוט השערה. הללו בוכין, והללו בוכין, צדיקים בוכין ואומרים, היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה, ורשעים בוכין ואומרים, היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה', ע"כ.

וכבר עמדו על כך רבים, הכיצד יתכן שאותו יציה"ר, אצל הצדיקים נדמה להם כהר גבוה, ואילו אצל הרשעים הוא נדמה כחוט השערה, וביאורו בזה, על פי הידוע, שהיצר הרע אינו מסית את האדם לעבור עבירה באופן ישיר, כי באופן זה הרי לא ישמע לו האדם, אלא מסית את האדם לעבור על דבר מועט שממנו נולדת ההידרדרות לדבר עבירה, וזהו חוט השערה.

ומעתה, הצדיקים רואים כבר לאלתר את ההר הגבוה שנמצא לבסוף, שהוא תוצאת המעשה הפעוט של 'חוט השערה' שבתחילה, ולכן הם פורשים לאלתר מלחטוא, אך הרשעים שאינם מתבוננים בתוצאות הדבר שהוא מביא לידי "הר גבוה", א"כ הוא נדמה להם באמת רק כ"חוט השערה", כי היצר הרע כעת מסיתו רק לדבר מועט, ורק לבסוף נולד ממנו העבירה החמורה, ממילא נכשלים הם בעבירה, כיוון שכל העבירה היא אצלם בבחינת 'חוט השערה' בלבד, ולא חלים ומרגישים את ההידרדרות שמתחילה תיכף אחר הנפילה באותו 'חוט

שילחם בישראל, וא"כ מפני מה הוצרך הקב"ה לפעולה מיוחדת לאמץ את לבבו.

ויש לבאר עפ"י דברי רש"י כאן "אע"פ שלא צוני המקום לקרוא לסיחון לשלום, למדתי ממדבר סיני, מן התורה, שקדמה לעולם, כשבא הקב"ה ליתנה לישראל, חזר אותה על עשו, וישמעאל, וגלוי לפניו שלא יקבלוה, ואעפ"כ פתח להם בשלום, אף אני קדמתי את סיחון בדברי שלום, ע"כ.

דהיינו משרע"ה, פותח אליו בדברי שלום, ולומד זאת מהקב"ה ממנו תורה, שחזר על פתחיהם של כל העמים בדברי נועם שיאבו לקבל על עצמם את התורה."

ממילא יוצא שכיצד לדבר 'דברי שלום', לא למד את זה משרע"ה מבר אנוש, כי אם מפי הגבורה, בכבודו ובעצמו, ו'דברי שלום' כאלו, היוצאים מפיו הקדוש של משה רבינו, שפיו ולבו שוין, שום בר אנוש לא יכול לעמוד בפניהם ולהתנגד להם, ומשום כך הוצרך הקב"ה דייקא, להקשות את לבבו של סיחון שלא יימס בפני ה'דברי שלום ואמת', של משה רבינו.

חביבותם של לומדי התורה ובני התשחורת אצל רבינו

הכל רואים בחוש אצל רבינו שראשונים במעלה הנם אותם צורכי מרבין אשר באים לשאול שאלות שנתקשו בתלמודם, ורבינו מאיר להם פנים ופותר הקושיות והאיבעיות עד לאחת, [א.ה.]. ולא משנה לבוש או מלבוש וחיצוניותו של השואל, וכבר פעם הסביר רבינו מדוע צדיקים הפידו שלא להביט במראה, כיון שאצל צדיקים עניינם כלל לא להשתעבד למראה החיצוני של האדם ולבושו, כי אם לשורש נשמתו, ומשום כך, גם במראה עצמם אין עניינם כיצד חיצוניותם משתקפת, ודו"ק].

אמנם מתמידים ועיליים ובני תשחורת, או כל מאן דהו שיבאו לשאלו שאלה בתורה, או אז נראה ע"פ רבינו קורת רוח והוא מאזין לשאלה בכבוד ראש, ודבר ידוע הוא לכל סובביו, שפעמים צריכים לצאת לנסיעה דחופה והשעה דוחקת ואילו רבינו מאזין לקושיית צורב, בנחת רוח ובמתינות.

ודבר פלא ראינו השבוע בחדרו של רבינו, שהבה"ח 'איתם' שיחי', אשר לא פסק פיו מגירסא, הגיש לפני רבינו כוס שתיה, אמנם רבינו לא אבה לשתות וספק את כפיו ואמר כך: הלא אמרתי קודם שאסור לי להשתמש בתלמידי חכמים, ולשון זו אולי לשון נדר היא, ומכיוון שכך אני אסור בשתיית המשקה. [א.ה.]. בעז"ה נביא נידון זה עם רבינו בגיליונות הבאים].

ולאחמ"כ שוב הוספנו לשאול את רבינו, לשיטתו שסובר שאין יוצאים כלל, במיץ ענבים לד' כוסות, [תדרשנו לטובה, בקונטרס 'מראה כהן' בסוף ההגדה של פסח "שפתי כהן"] אם כן שרי לשתות 'מיץ ענבים' בתשעת הימים, ואמר רבינו שקשה מאוד להורות הלכה בכגון דא שאנו אין מחפשים קולות כלל, ובוודאי שלא בענייני 'אבילות בית המקדש', וממילא כל נידון בכה"ג משמעו קצת זלזול בהלכות האבילות החמורות, ומשום כך אינו רוצה לענות על זה.

ושאל הבה"ח 'איתם' הנ"ל, א"כ מדוע כיבדני רבינו בשתיית 'מיץ ענבים' בליל הסדר, ולא ענה רבינו, ואנו כשראינו שיש לו מעט חלישות הדעת על מה כיבדו רבינו במיץ ענבים לד' כוסות, העזנו פנינו ואמרנו ש'איתם' חושש על כך, נענה רבינו ואמר כך: אתם אל תדאגו לו, היה לי בזה כוונות ע"פ נסתר וע"פ גלגל, [א.ה.]. כידוע תשובה כזו נדירה מרבינו שכמעט ואינו מזכיר נסתר וקבלה, וכדו"ר]. והכל כאמור מחמת חביבותו של רבינו לאותם עיליים עמילי תורה ובני תשחורת.

לע"נ היקר באדם אשר מסר נפשו להצלת עם ישראל הר"ר יהודה בן כמונה אליה זצ"ל נלב"ע כ"ח שבט התש"פ - נרבת בתו החשובה גב' פישר שתחי'

נרבת ידידנו הנעלה מקורבו של רבינו, ואשר עומד לימינו בכל עת, ע"ד הר"ר גלעד משאט שיחי' לע"נ אביו היקר הנעלה כמו"ר יעקב ב"ר יהודה משאט זצ"ל נלב"ע כמזע"ק אור לכ"ג תשרי תשפ"א

שפה לנאמנים - המשך

אליו יש בור, ונפל שם אותו אדם, מה הדין התם, האם הוי מעשה מזיק ממש, או רק גרמא, או דנימא דגם גרמא אינו, כי סו"ס אדעתיה דנפשיה קאזיל.

והנה בסוגיא ד'גרמא', בריש הכונס (ב"ק נ"ה ע"ב) מבואר, שהפורץ גדר בפני בהמת חבירו, הוי גרמא, ופטור מדיני אדם, וחייב מדיני שמים, וברש"י שם מבואר, דהבהמה נאבדה מחמת שפרץ את הגדר ויצאה, וע"ז אמרין דהוי רק גרמא, ולא מעשה בידים, ובסנהדרין (ע"ז ע"א) הסתפקו בזה התוס', האם קאי על הבהמה עצמה שנאבדה הבהמה, או רק על נזיקה מה שהזיקה לאחר שיצאה, אבל על הבהמה עצמה שנאבדה, מקרי מזיק ממש.

וביותר מבואר ברמב"ם (הלכות נזקי ממון פ"ד ה"ב), דתלוי איזה כותל פרץ דבכותל בריא ולא רעוע, יהא חייב אפי' על נזקי הבהמה, (ויעוי"ש בראב"ד שמשגי על דבריו) וכן פסק המחבר (חומ"ס סי' ס"ד), והרמ"א חולק יעו"ש.

ולכאורה בנידון דגן היכא שקורא לחבירו ומחמת כך נפל לבור, הוי כמו החיוב על הבהמה עצמה, דהלא ידע שיש בור, ואעפ"כ הוליכו לשם, והוי כפרץ הגדר לבהמה ונאבדה, שזה תוצאה ישירה ממעשיו, וא"כ לכאורה בכה"ג תלוי במחלוקת הראשונים הנ"ל, האם חייב גם מדיני אדם, או עכ"פ יהא מחויב רק מדיני שמים.

אמנם הוסיף רבינו דאפשר לחלק, דבהמה אין לה דעת כלל, וא"כ פריצת הדלת בפניה הוי מעשה איבוד הבהמה ממש, או עכ"פ גרמא, או אפי' לנזיקה שהזיקה מחמת

שיצאה, משא"כ אדם שיש לו דעת, והולך ונופל לבור. הרי הלך מדעתו, וא"כ בכה"ג נימא דליכא אפי' מעשה גרמא בזה שקרא לו לבוא אליו וכשבא נפל לבור.

ועוד הוסיף רבינו דלכאורה היה מקום לדמותו למה שמבואר בגמ' (ב"מ צ"ד ע"א), ברועה בהמות, שיש לו דין שומר, והתגרה בליסטים, וע"ז זה הודיעם מקום הבהמות, והגיעו וגזלו את הבהמות, ופסקו שם שחייב הרועה, כיון דמאי שנא הביא הבהמות לליסטים, או להביא הגוזלים לבהמות. וחזוין בזה שהוא נקרא פושע, בזה שעשה מעשה שגזלנים יבואו, ואע"פ שהגוזלים עשו מדעתם, א"כ גם הכא במזיק, שאין כאן חיוב פשיעה, אבל עכ"פ גורם ודאי נקרא.

ולפי"ז נראה בנידון דגן 'בבור', דלש' הרמב"ם ולש' התוס', דעל הבהמה עצמה נקרא מזיק בדידים, וחייב גם מדיני אדם, א"כ גם באדם הוי מזיק בדידים, וכמו שנתבאר מסוגיא דרועה, דדין גרמא ודאי איכא, וחייב בדיני שמים, ולגבי מעשה דידן, דמשטרת תנועה, לא בריא הזיקא, לכאורה דומה להלכה והזיקה, שלדעת הרמב"ם דינו כמו נאבדה, אבל לדעת התוס' שזה רק גרמא, יכול להיות שבאדם בר דעת אין אפי' גרמא,

אמנם לדעת רש"י והרבה ראשונים (ומביאו הרמ"א שם להלכה), דאפי' על הבהמה עצמה, הוי רק גרמא, א"כ במעשה ד'בור', הוי גרמא, ונידון דין דלא ברי הזיקא כלל, ליכא אפי' חיוב גרמא, ודו"ק.

[א.ה.]. ואדחכי אדכרנא מעשה באחד ששאל לרבינו: מפני מה אומרים בנוסח 'תפילת הדרך', לשון 'ליסטים' וכי ליסטים מצויים האידינא בדרכים, ונענה רבינו לאלתר: "משטרת התנועה".]

הדפסת העלון לע"נ רבני טבריא:

רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאג'א זצ"ל

רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריהן זצ"ל

מייסד ת"ת כיכאס, הצדיק החכם רבי רפאל כיכאס זצ"ל

